

A középkor irodalmának két arca II.

A VILÁGI IRODALOM (TRUBADÚROK, VÁGÁNSKÖLTÉSZET, LOVAGREGÉNYEK)

1. Az alábbi történet Gottfried von Strabourg *Trisztán és Izolda* című lovagregényének történetét meséli el. Olvasd el alaposan a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

1. Ki volt?

- a. Trisztán: Márké király unokaöccse, aki Morold megölése után megsebesül. Izolda ápolja és gyógyítja meg, aki iránt szerelemre lobbán.
- b. Márké: Cornwall királya, Trisztán nagybátyja.
- c. Brangäne: Izolda hű szolgálója és bizalmasa.
- d. Melot: Trisztán egykori barátja, aki elárulta őt. Ezért párbajoznak, halálos sebet ejt Trisztánon.
- e. Izolda: Trisztán szerelme, Morold egykori felesége.
- f. Tantrisz: Trisztán álneve.

:

2. Hogyan kapcsolódnak a történethez az alábbi helyszínek?

- a. Cornwall: Márké király uralkodásának helyszíne, Trisztán itt nevelkedett.
- b. Careol vára: Ide kerül a halálosan sebesült Trisztán.

3. Miért különleges Trisztán kardja?

Mert Izolda ez alapján jön rá, hogy férjét, Moroldot Trisztán ölte meg. A pengéjéből az a darab hiányzik, amelyet Morold koponyájában találtak.

4. Kik a szerelmesek támogatói?

Brangäne, később Márké király is.

5. Hogyan változik Marke király magatartása Trisztán irányában?

Mint nagybátyja és nevelője, tiszteli és szereti Trisztánt. Ám megharagszik rá, mikor Trisztán beleszeret Izoldába. Holott a megállapodás szerint Izoldát ő veheti nőül. Miután Brangäne bevallja, hogy a szerelmi italt ő adta a fiataloknak, Márké király megbocsát Trisztánnak. Viszont ekkor már késő, mert Trisztán belehalt sérülésébe.

6. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket!

- e. Trisztán megöli Moroldot
- f. Izolda meggyógyítja a sebesült Trisztánt
- c. Brangäne bájtalt kever méreg helyett
- g. Melot megsebesíti Trisztánt
- d. Careol várába kerül Trisztán
- a. dudaszó jelzi Izolda hajójának érkezését
- b. Trisztán meghal

e-f-c-g-d-a-b

- ## 7. Denis de Rougeamont a Trisztán-történet elemzése kapcsán azt vallja, hogy a szerelem és a halál kapcsolatának ábrázolása az irodalomban a legrégebb és legnépszerűbb téma. Állítása szerint a boldog szerelemnek nincs története. Csak a halálos szerelem regényes, vagyis az a szerelem, amelyet maga az élet fenyeget és kárhoztat. Fejtsd ki véleményed 3-4 mondatban a szerelem és halál egyidejű ábrázolásával kapcsolatban

A szerelem szinte végigkíséri az életünket. Ha a kiegyensúlyozott, boldog szerelemről olvashatunk, előbb-utóbb félretesszük azt. Mert nem izgalmos, a tökéletes emberi boldogság látványa nem mozgatja meg fantáziánkat. Ám ha két szerelmes nem lehet egymásé, és a halál elválasztja őket, azon megrendülünk, fájdalmuk katartikusan hat ránk is. A viszontagságos, szenvedéllyel és szenvedéssel teli történetekre vagyunk kíváncsiak, mert ezek állnak közelebb a valósághoz.

2. Végezz kutatómunkát! Nézz utána a német Nibelung-éneknek! Foglald össze röviden az információdat az alábbi szempontok szerint:

- mi a rövid története?
- kik a főbb szereplői?
- hány énekből áll?
- mi a Nibelung-strófa?
- Ki írt operát a Nibelung-ének történetéből?
- kire gyakorolta a legnagyobb hatást a magyar költők közül?

Története: A mű a germán mondakör elemeit idézi fel. A főhőse a fiatal burgund királyfi, Siegfried. A Nibelungok mesés kincsét megszerzi. Siegfried feleségül veszi Krimhildét, s tíz évig boldog házasságban élnek, Ám Krimhilde akaratlanul is férje halálát okozza. Gyanútlanul keresztrel megjelöli férje ruháján azt a helyet, ahol Siegfried teste sebezhető (ott ugyanis nem érte egykor a sárkány vére). Siegfriedet egy vadászat során ellenségei meggyilkolják. Krimhilde 13 évvel később, Attila hun király felesége lesz, de mellette is csak Siegfried halálának megbosszulására és a Nibelungok elrablott kincseinek visszaszerzésére gondol. Ez a bosszú vezet a burgundok pusztulásához, a kíméletlen kegyetlenség pedig Krimhilde halálához.

A főbb szereplői:

Siegfried – burgund királyfi

Krimhilde – neje, később Attila felesége

Günther – Krimhilde bátyja

Brünhilda – királynő

39 énekből áll

Nibelung-strófa: négy sorból álló versszak, rímképlete: a-a-b-b.

Például: „Világ-híres csodákat beszélnek ős-regék

Dics-teljes daliákat, harczok történetét,

Zaját víg ünnepeknek, siralmas bánatot,

Bosszut, mely földet renget: most ily csodákat halljatok!”

-A kezdő strófa Szász Károly fordításában

Opera: Richard Wagner a *Nibelungok gyűűje* címmel írt operaciklust a XIX. században.

Hatása: Arany Jánosra gyakorolt nagy hatást a történet, *Buda halála* című művében fedezhetünk fel elemeket a történetből.

3. A középkori német világi líra a legismertebb minnesängerrel, Walter von der Vogelweide-vel éri el a tetőpontját. Számos verse még a klasszikus hölgyszolgálat-eszmével való azonosulásról tanúskodik, sok versében viszont egy új férfi-nő kapcsolat koncepciója kezd tetet öltetni: egy kölcsönösségen alapuló természetes kapcsolat.

Olvasd el a Hársfaágak csendes árnyán című költeményét, majd válaszolj a kérdésekre!

- Mi a vers témája?
- Milyen hangnemben szól?
- Ki a beszélő?
- Mi a szerepe a műben a csalogánynak?

A kérdésekre adott válaszaidnak az alábbiakat kell tartalmaznia.

- **A vers témája:** A természetben, hársfaágak alatt találkozott két szerelmes, találkozásukat meséli el a dal.
- **Hangneme:** Nyugodt, játékos, olykor pajzán.
- **A vers beszédhelyzete** különleges, mert a szerelmes nő nézőpontjából ismerjük meg a találkozás felett érzett boldogságát, egyes szám első személyben (E/1)
- **A csalogány szerepe:** A vers keretét biztosítja ennek a madárnak a képe.